

TÍÐARGREIN

Tórbjørn Jacobsen

Jóannes Eidesgaard

Hans Pauli Strøm

Hergeir Nielsen

Jógvan Sundstein

Edmund Joensen

Hergeir Nielsen
fyrrverandi løgtingsformaður og
løgtingsmaður fyri Tjóðveldi

Frá Thule til Gedser

Í danska vikublaðnum, *Familie Journalen*, var ein teigurin kallaður: “Fra Thule til Gedser”

Úr Thule í Grønlandi suður til Gedser á Falster, liggur so alt tað danska kongsveldi og ringdi seg um okkum føroyingar, alt havøki okkara og kæra móðurland okkara Føroyar.

Val verður í Grønlandi týsdagin. Grønland hevur, eins og Føroyar, verið fyri stórum avbjóðingum, og ofta hevur tað verið soleiðis, at onnur enn grønlandingar hava tikið týðandi avgerðir fyri grønlandingar.

Vit kenna allar tær kiksaðu søgurnar, tá danir fluttu grønlandskar veiðumenn av ísfløtunum í útjaðaranum inn í háhúsini í Nuuk, og eisini minnst vit, tá amerikumennt fluttu grønlandingar til Qaanaaq, tá teir stutt eftir krígsløk skuldu gera sær ein skansa í Thule, Blue Jay, kallaður.

Men nú sæst vend vera komin í, størri vend enn okkum føroyingum er fyri, og eingin sæst longur so mikið sum hugsa um at taka grønlandingar av ræði í teirra egna landi.

Valstríð er í Grønlandi, og nógvir fløktir ríkisrættarligrir spurningar verða rakaðir upp og vendir.

Hóast føroyingar sum nevnt liggja miðskeiðis á leiðini úr Thule til Gedser, so eiga teir ongan lut í grønlandsku ráevnisvinnuni, meðan danir hava tryggjað seg, so tað forslær.

Í áratíggir hava føroyingar javnan tikist við størri spurningum á sjálvstýrisleið, men ásannast má, at tað er harðvunnin dráttur, sum tungur hevur verið at fáa inn um stokkin.

Øðrvísi er í Grønlandi, sum vit hava havt lyndið at undirmeta í tilikum spurningum, men sum nú fer strúkandi framvið okkum føroyingum.

Meðan radikalar sjálvstýrismenn í Føroyum hava fingið sær identitetin upp á pláss við Dannebrogsskeltum í reversinum og stöðugum biddaragongum til Danmarkar eftir meira blokki, síggja vit grønlandingar fara hinvegin og taka á seg alt fleiri og meiri týðandi uppgávur fyri at røkka einum sjálvstöðugum óheftum búskapi.

Her er sanniliga munur á

monnum - og kvinnurnar standa ikki aftanfyri.

Formaðurin í Siumut, Aleqa Hammond, segði um dagarnar við donsku TV-avisina:

“Siumut namminiilivinnissamik kissaateqarpoq. Ataatsimoortumik tapiissuteqartarnermik aaqqissuussineq qimakkusupparput. Nunarput oqartussaaffinnut tamanut akisussaalerusuppoq. Nunatta siunissami naalagaaffeqatigiinnerup avataani nunatut namminiilivinnissani sulissutiginiarpaa, Siumup siulittaasua DR-imi nutaarsiasanut oqarpoq. Aleqa Hammond, Siumut”

“Siumut ynskir frælsi. Vit vilja burtur frá blokkstuðulsskipanini. Grønland ynskir at taka ábyrgd á øllum økjum. Frameftir fer Grønland at arbeiða fyri einum sjálvstöðugum landi – uttan fyri ríkisfelagsskapin,” segði Siumut-formaðurin Aleqa Hammond við DR-Tíðindi.

Siumut er grønlandski javnaðarflokkurin, og Jonathan Motzfeldt, sáli, fyrrverandi landsstýrisformaður, var formaður í hesum flokki í eitt mannaminnni, og ikki minnst vit, hvørki flokk ella formann, hava verið serliga víðgongdar á sjálvstýrisleið.

Men nú er so vent í holuni.

Kuupik Kleist, sitandi landsstýrisformaður kemur úr tí loysingarsinnaða Inuit Ataqtatigiit og týðiligt er, at nýggja Siumut hevur lagt seg í kjalarvørrin á IA.

Eingin ivi er um, at grønlandingar eru við at flyta seg, og teir stóru spurningarnir verða vendir, tá tær stóru avgerðirnar skulu takast.

Vit føroyingar liggja tíverri so nógv tyngri í sjónum. Vit finga okkara tiltiknu lóg um al-tjóðarættarligar sáttmálar í 2005, tá vit bundu okkum munandi longur niður, enn neyðugt var.

Lóggávan í hesum máli var orðað soleiðis, at hon kom at styrkja danskan statsrætt heldur enn altjóða fólkarætt. Lógin gjørdist snøgt sagt eitt

KUANNERSUIT, KVANEFJALLIÐ

Heimsins størstu nøgdir, 5 mió. tons, av sjáldsomum evnum evnum liggja fjald í Kuannersuit, Kvanefjallinum, 2 km uttanfyri Narsaq. Harumframt eru 0,12 mió. tons uranoxid, 0,99 mió. tons sink, og 3,09 mió. tons natriumfluorid at finna her í fjallinum

Foto: Mortan Rasmussen/Scanpix

amboð til at endurvinna danskt fullveldi og yvirvaldsrætt yvir Føroyum til bága fyri núverandi og framtíðarføroysk krøv um tjóðarrættindi og rætt til at stovna egið ríki.

Talan var í stóran mun um at dagføra danskan yvirvaldsrætt, grov álop á føroyskt fólkaræði, og í stóran mun vóru rættindi hjá Føroya Løgtingi og Føroya fólki lóggivin burtur.

Frælsið til at liva og virka kom undir strangar avmarkingar, og móguleikarnir fyri at røkka altjóða avtalum, sum vit kundu rokkið sum limur í millumtjóða felagsskapum, fóru fyri skeyti.

Ongantið fyrr hava vit sæð eina so grova niðurgering av Løgtingsins myndugleika. Vit finga “Kongeriget Danmark for så vidt angår Færøerne,” spjaldra á okkum, og liggja nú tyrvdir niður ímillum bonkar-endarnar í ríkisfelagsskapinum.

Niðurlaging av føroyskum rættindum:

- ” Sável statsretligt som folkeretligt er Kongeriget Danmark ét folkeretssubjekt, (én stat).”
- føroyingar hava ongi rættindi sum fólk,
- danska ríkið er eitt eindarríkið,

- tað er bert ein tjóð í danska ríkinum,
- alt vald liggur hjá donskum myndugleikum,
- løgtingið hevur ongar heimildir, sum danska stjórnin ikki loyvir,
- Føroyar og Grønland skulu frameftir samráðast í felag,
- Føroyskur uttanríkispolitikkur skal samþakka við heildar-áhugamála Danmarkar,
- Donsk grundlógarbroyting er neyðug, um Føroyar skulu hava sjálvstöðugan uttanríkispolitikk..

Sum vanligt er í størri málum sum td. uttanríkispolitiskum viðurskiftum, flatskattalættalógini, og forskattingina í pensjónsskattalógini, so verða altíð størri lóggávur, sum eru sniðgivnar til at lumpa og lirka, kuppa og ræna pening og virði frá fólkinum, sníktar gjøgnum lögting okkara, ofta á náttartíð, uttan lógareftirkanningar, uttan hoyringar og við frávikum frá øllum parlamentariskum tíðarfreistum.

Vit søgdu ABC flokkunum hvørja dáragerð teir vóru í ferð við at fremja í sambandi við tiltiknu lógina um altjóðarættarligar sáttmálar í heimildarlógina, men

teir lurtaðu ikki.

Seinni settu teir sjálvir alt tað føroyska embætisverkið til at skriva sær eina visjón fyri framtíðina, galdandi frá 2015. Henda Visjón 2015 kom so út í bók, og har lesa vit ma. í

Visjón 2015 hjá ABC landsstýrinum 2004-2008:

- “størstu forðingarnar í altjóðagerðini eru stjórnarrættarligu viðurskifti okkara, ið eru ein avmarking, tá ið tað ræður um limaskap í ymiskum millumtjóða felagsskapum.”
- “Formligu viðurskifti Føroya við danska ríki eru størsta einstaka forðingin fyri, at Føroyar sum land kunnu luttaka á jøvum føti við onnur lond” síða 20 í Visjón 2015.

Also – júst presis tað sum vit søgdu teimum frammanundan, finga teir í heysin aftan á aftur – ikki frá okkum í andstöðuni, men upp á skrift frá tí óhefta føroyska embætisverkinum.

Soleiðis er tað í Føroyum, men soleiðis er tað ikki í Grønlandi, har vit, skil og trúgv upp á eina